

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 47 став 1 точка б и член 19 став 2 од Законот за Народната банка на Република Северна Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15, 6/16 и 83/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 110/21), Советот на Народната банка на Република Северна Македонија донесе

О Д Л У К А

за купување и продавање хартии од вредност на привремена и дефинитивна основа од страна на Народната банка на Република Северна Македонија

I. Општи одредби

1. Со оваа Одлука се пропишуваат општите услови и правила за купување и продавање хартии од вредност на привремена и дефинитивна основа.

2. Народната банка на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) купува и продава хартии од вредност на привремена и дефинитивна основа за обезбедување или повлекување ликвидност од банкарскиот систем.

Хартиите од вредност од став 1 од оваа точка се утврдени од страна на гувернерот на Народната банка во Листа на хартии од вредност за спроведување на монетарни операции.

3. Народната банка спроведува купопродажни трансакции со хартии од вредност со банки и филијали на странски банки (во понатамошниот текст: банки) коишто имаат дозвола за работење од Народната банка согласно Законот за банките.

II. Купување и продавање хартии од вредност на привремена основа за обезбедување или повлекување на денарска ликвидност

4. Народната банка купува, односно продава хартии од вредност на привремена основа за обезбедување или повлекување на денарска ликвидност, преку склучување репо-трансакции.

5. Народната банка ги спроведува репо-трансакциите од точка 4 од оваа одлука, преку непосредно склучување трансакции со поединечни банки или преку организирање аукција.

6. При спроведувањето на аукцијата, Народната банка го утврдува типот на тендерот: тендер со износи или тендер со каматни стапки.

7. Во случај на тендер со износи, каматната стапка на аукцијата е утврдена од страна на Народната банка, а банките аукцираат само со износи.

Народната банка може да го ограничи износот на аукцијата или да утврди неограничен износ.

8. Во случај на тендер со каматни стапки, Народната банка го утврдува износот на аукцијата, а банките аукцираат со износи и со каматни стапки. Утврдениот износ се распределува по каматните стапки од понудите на банките (американски тип на аукција).

Народната банка може да утврди минимална каматна стапка при спроведувањето аукција за обезбедување ликвидност, односно максимална каматна стапка при спроведувањето аукција за повлекување ликвидност.

Објавување проспект за аукција

9. На денот на одржувањето на аукцијата, најмалку два часа пред почетокот на примањето понуди, Народната банка, преку Електронскиот систем на Народната банка за пазарни операции (во понатамошниот текст: Електронскиот систем), доставува проспект до сите банки, во кој се наведени условите за учество на аукцијата.

10. Во проспектот се наведуваат:

- датумот на одржувањето на аукцијата;
- времето на одржувањето и времето на приемот на понуди за учество на аукцијата;
- ознаката на аукцијата во следниов формат ROYYYY/NNN-DDD, односно RPYYYY/NNN-DDD при што:
 - RO означува репо-трансакција за обезбедување ликвидност, а RP означува репо-трансакција за повлекување ликвидност;
 - YYYY ја означува годината во која се одржува аукцијата;
 - NNN претставува реден број на аукцијата којашто се одржува во тековната година, и
 - DDD го означува бројот на денови на достасување на репо-трансакцијата;
- типот на тендерот;
- датумот на купување на хартиите од вредност;
- деновите на достасување на репо-трансакцијата;
- датумот на реоткуп на хартиите од вредност;
- износот (изразен во денари);
- репо каматната стапка наведена со точност од две децимали, кај тендер со износи;
- минималната каматна стапка при обезбедување ликвидност, односно максималната каматна стапка при повлекување ликвидност со точност од две децимали, кај тендер со каматни стапки;
- ИСИН, односно бројот на аукцијата на хартиите од вредност во случај на спроведување репо-трансакции за повлекување ликвидност.

Проспектот може да содржи и други елементи, во согласност со генералниот репо-договор.

Понуди за аукција

11. Банките учествуваат на аукцијата со доставување понуди до Народната банка во времето предвидено за прием на понуди.

Понудите за учество на аукцијата се доставуваат преку Електронскиот систем, со користење на сопственото корисничко име и лозинка.

Во времето за прием на понудите, Народната банка нема увид во податоците коишто учесниците ги наведуваат во понудите доставени преку Електронскиот систем.

Во случај на технички проблеми на страна на банката при користењето на Електронскиот систем, банката учествува на аукцијата со доставување понуди до Народната банка преку електронска пошта или факс, најдоцна 15 минути по завршување на времето предвидено за прием на понуди.

Народната банка е должна да обезбеди тајност на содржината на понудите од учесниците на аукциите.

12. Кај тендер со износи за повлекување ликвидност, понудата содржи само износ. Кај тендер со износи за обезбедување ликвидност, покрај износ, понудата содржи и:

- ИСИН, односно бројот на аукцијата на хартиите од вредност коишто се користат како обезбедување;
- номинален износ на хартиите од вредност коишто се користат како обезбедување.

Кај тендер со каматни стапки за повлекување или за обезбедување ликвидност, покрај елементите од став 1 од оваа точка, во понудата се наведува и репо каматна стапка со точност од две децимали. Во овој случај, секој учесник може да достави повеќе понуди за учество на аукцијата, со различни каматни стапки.

Покрај наведените елементи од став 1 и 2 од оваа точка, понудите содржат и:

- сметка во Македонскиот интербанкарски платен систем (во понатамошниот текст: МИПС);
- сметка на хартиите од вредност во Централниот депозитар на хартии од вредност а.д. Скопје, доколку се користат хартии од вредност регистрирани кај оваа институција или сметка во меѓународниот депозитар во којшто се чуваат хартиите од вредност, доколку се користат хартии од вредност издадени на меѓународните финансиски пазари.

13. Минималниот износ за учество на аукција изнесува 10.000.000 денари. Секое зголемување над минималниот износ се врши со додавање заокружени износи од 1.000.000 денари.

14. Народната банка прифаќа како обезбедување хартии од вредност чијшто рок на достасување е подолг од датумот на реоткуп најмалку два работни дена и кај кои нема исплата на купонска камата во периодот до достасување на репо-трансакциите.

15. Доставените понуди се неотповикливи по истекот на утврдениот термин за прием на понуди.

16. Понудите коишто не ги исполнуваат условите предвидени во оваа одлука не се прифаќаат.

Принципи на распределба на понудите и резултати од аукцијата

17. По истекот на времето за прием на понуди, зависно од типот на тендерот, Народната банка ги распределува понудите според следниве принципи:

- Во случај кога се применува тендер со износи, а вкупната побарувачка ја надминува понудата, понудите се распределуваат сразмерно на аукцираниот износ (принцип на сразмерна распределба). Доколку Народната банка нуди неограничен износ, понудите на банките се прифаќаат во целост.

- Во случај кога се применува тендер со каматни стапки, понудите се распределуваат според принципот на приоритет на понудената каматна стапка, и тоа почнувајќи од најниската каматна стапка кај тендерот за повлекување ликвидност, односно највисоката каматна стапка кај тендерот за обезбедување ликвидност. Доколку се случи повеќе учесници да понудат иста каматна стапка, а вкупната побарувачка ја надминува понудата, понудите се распределуваат сразмерно на аукцираниот износ (принцип на сразмерна распределба).

Понудите се распределуваат согласно со принципот на сразмерна распределба по формулата:

$$P = A \cdot (V2/V1)$$

каде што:

P = прифатен дел од понудата на учесникот, чијашто понудена каматна стапка е еднаква на најниската (највисоката) прифатена каматна стапка;

A = аукциран износ по најниска (највисока) прифатена каматна стапка на учесникот;

$V1$ = вкупен аукциран износ од сите понуди по најниска (највисока) прифатена каматна стапка;

$V2$ = вкупен износ којшто Народната банка ќе го прифати од сите понуди по најниска (највисока) прифатена каматна стапка.

Доколку при сразмерната распределба, како резултат на математичко заокружување на распределените износи, се јави потреба од зголемување на износ, Народната банка има право да го зголеми реализираниот износ во однос на понудениот.

Народната банка го задржува правото да ги одбие понудите со услови коишто отстапуваат од пазарните движења.

18. Резултатите од аукцијата содржат прифатени и/или неприфатени понуди.

Прифатените понуди се реализираат според понудените услови и во согласност со резултатите од аукцијата.

Сите неприфатени понуди на аукцијата остануваат без последици.

19. Народната банка по електронски пат ги известува банките дека се објавени резултатите од аукцијата.

Секој учесник има пристап до сопствените резултати од аукцијата, преку Електронскиот систем.

20. Сите банки имаат пристап до вкупните резултати од секоја поединечна аукција, преку Електронскиот систем.

Во случај на тендер со износи, вкупните резултати од аукцијата содржат податоци за вкупната побарувачка и вкупниот реализиран износ.

Во случај на тендер со каматни стапки, освен податоците од став 1 од оваа точка, вкупните резултати од аукцијата содржат и податоци за пондерираната (просечна) каматна стапка на аукцијата, минималната и максималната каматна стапка од прифатените понуди.

Пондерираната (просечна) каматна стапка се пресметува по формулата:

$$\text{Пондерирана каматна стапка} = \frac{\sum_{i=1}^n KS_i \cdot P_i}{\sum_{i=1}^n P_i}$$

каде што:

KS = каматна стапка на прифатена понуда;

P = износ на прифатената понуда;

N = број на прифатени понуди.

Нарушување на процесот на аукција

21. Прекинување на процесот на аукција може да настане поради:

- прекин на електрично напојување;
- нефункционирање на комуникациската опрема и сервери;
- дејство на виша сила (vis major).

При настанување на кој било од наведените ризици, аукцијата се поништува. Народната банка дополнително ги известува банките за датумот и времето на одржување на следната аукција.

22. Во случај на технички проблеми при користење на Електронскиот систем, Народната банка ги известува банките за проспектот и резултатите од аукцијата преку телефон, телефакс или друг начин на известување. Банките ги доставуваат понудите до Народната банка преку телефакс или друг начин на писмено известување.

III. Купување хартии од вредност на привремена основа за обезбедување на девизна ликвидност во евра, врз основа на кредитна (репо) линија во евра од Европската централна банка

23. Народната банка купува хартии од вредност на привремена основа за обезбедување на девизна ликвидност во евра на банките, преку склучување репо-трансакции.

Народната банка ги спроведува репо-трансакциите од став 1 на оваа точка, врз основа на кредитната (репо) линија во евра обезбедена со хартии од вредност и одобрена на Народната банка од Европската централна банка, заради обезбедување ликвидност во евра за централни банки на земји коишто не се дел од еврозоната во услови на криза (Ковид 19).

За кредитната (репо) линија во евра со Европската централна банка важат Посебните услови за одобрување средства за монетарна поддршка на обезбедена основа на централните банки и монетарните власти коишто не се дел од евро зоната (Special Conditions on the granting of monetary policy credit against collateral to foreign central banks and monetary authorities).

24. Народната банка ги спроведува репо-трансакциите од точка 23 од оваа Одлука, преку организирање аукција со примена на тендер со ограничен износ.

Каматната стапка и понудениот износ на аукцијата се утврдени од страна на Народната банка, а банките аукцираат само со износи.

Каматната стапка е еднаква на каматната стапка утврдена согласно Посебните услови за одобрување средства за монетарна поддршка на обезбедена основа на централните банки и монетарните власти коишто не се дел од евро зоната (Special Conditions on the granting of monetary policy credit against collateral to foreign central banks and monetary authorities).

Објавување проспект за аукција

25. На денот на одржувањето на аукцијата, најмалку еден час пред почетокот на примањето понуди, Народната банка на интернет страната објавува проспект, во кој се наведени условите за учество на аукцијата согласно точка 23 од оваа Одлука и каматната стапка утврдена согласно точка 24 став 3 од оваа Одлука.

26. Согласно објавените услови во проспектот од точка 25, Народната банка го објавува образецот за доставување на понуди од страна на банките на интернет страната.

Проспектот и образецот се доставуваат и до сите банки, преку електронска пошта.

Понуди за аукција

27. Банките учествуваат на аукцијата со доставување понуди до Народната банка, во времето предвидено за прием на понуди.

Понудите за учество на аукцијата од став 1 на оваа точка, содржани во образецот согласно точка 26, се доставуваат до Народната банка, преку електронска пошта или факс.

Народната банка е должна да обезбеди тајност на содржината на понудите од учесниците на аукциите.

28. Минималниот износ за учество на аукција изнесува 150.000 евра. Секое зголемување над минималниот износ се врши со додавање заокружени износи од 15.000 евра.

29. Народната банка прифаќа како обезбедување хартии од вредност чијшто рок на достасување е подолг од датумот на реоткуп најмалку два работни дена и кај кои нема исплата на купонска камата во периодот до достасување на репо-трансакциите.

30. Доставените понуди се неотповикливи по истекот на утврдениот термин за прием на понуди.

31. Понудите коишто не ги исполнуваат условите предвидени во оваа Одлука не се прифаќаат.

Принципи на распределба на понудите и резултати од аукцијата

32. По истекот на времето за прием на понуди, во случај кога вкупната побарувачка ја надминува понудата, понудите се распределуваат сразмерно на аукцираниот износ (принцип на сразмерна распределба).

Доколку при сразмерната распределба, како резултат на математичко заокружување на распределените износи, се јави потреба од зголемување на износ, Народната банка има право да го зголеми реализираниот износ во однос на понудениот.

33. Резултатите од аукцијата содржат прифатени и/или неприфатени понуди.

Прифатените понуди се реализираат според понудените услови и во согласност со резултатите од аукцијата.

Сите неприфатени понуди на аукцијата остануваат без последици.

34. Народната банка ги објавува вкупните резултати од аукцијата на интернет страната. Резултатите од аукцијата содржат податоци за вкупната побарувачка и вкупниот реализиран износ.

35. Народна банка ги доставува поединечните резултати за репо-трансакциите до секоја банка, преку електронска пошта.

36. Банките доставуваат потврда до Народната банка преку електронска пошта за добиените резултати, во рок од 15 минути од нивниот прием.

37. На денот на порамнување, најдоцна до 10 часот претпладне, Народна банка ја доставува заклучницата за секоја поединечна репо-трансакција до банките, преку електронска пошта. Банките ја доставуваат заклучницата назад до Народната банка во рок од 30 минути од приемот, потпишана од овластено лице на банката.

Нарушување на процесот на аукција

38. Прекинување на процесот на аукција може да настане поради:

- прекин на електрично напојување;
- нефункционирање на комуникациската опрема и сервери;
- дејство на виша сила (vis major).

При настанување на кој било од наведените ризици, аукцијата се поништува. Народната банка дополнително ги известува банките за датумот и времето на одржување на следната аукција.

IV. Купување и продавање хартии од вредност на дефинитивна основа

39. Народната банка купува односно продава хартии од вредност на дефинитивна основа преку непосредно склучување трансакции со поединечни банки.

40. Условите за купување и продавање хартии од вредност на дефинитивна основа се регулираат со склучување договор помеѓу Народната банка и банката.

V. Порамнување на трансакциите за купување и продавање хартии од вредност на привремена и дефинитивна основа

41. Порамнувањето на трансакциите за купување и продавање хартии од вредност на привремена и дефинитивна основа се врши согласно со Правилата за начинот и постапката за тргување и порамнување трансакции со хартии од вредност на пазарите преку шалтер донесени од Советот на Народната банка, Стандардот за намена и формат на пораките во Системот на вкрстување донесен од гувернерот, Стандардот за намена и формат на пораките во МИПС којшто е составен дел на Правилата за работа на Македонскиот интербанкарски платен систем донесени од гувернерот, Упатството за порамнување на трансакции со издадени благајнички записи донесено од гувернерот, Генералниот репо-договор потпишан помеѓу Народната банка и банките, Правилата за работа на TARGET2 донесени од Европската централна банка и општите услови за работа на меѓународните депозитари каде се регистрирани хартиите од вредност коишто се издадени на меѓународните финансиски пазари.

42. Доколку банката со која Народната банка склучила трансакција за купување, односно продавање хартии од вредност на привремена или дефинитивна основа не уплати соодветен паричен износ, односно не пренесе соодветен износ на хартии од вредност на денот на порамнувањето, трансакцијата ќе се смета за неважечка, а банката е должна да ѝ плати на Народната банка казнена камата на договорениот паричен износ во трансакцијата, за еден работен ден.

Банката е должна да ја плати казнената камата согласно со став 1 од оваа точка првиот работен ден од денот на настанувањето на обврската.

43. Доколку на датумот на реоткуп банката не ги врати паричните средства кај репо-трансакциите за обезбедување ликвидност, односно хартиите од вредност кај репо-трансакциите за повлекување ликвидност, Народната банка ги наплаќа побарувањата со целосно зафаќање на инструментот за обезбедување (парични средства или хартии од вредност).

VI. Завршни одредби

44. Со влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи Одлуката за купување и продавање хартии од вредност на привремена и дефинитивна основа од страна на Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 81/2011).

45. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

О.бр.02-15/XI-2/2021
29 јули 2021 година
Скопје

Гувернер
и претседавач
на Советот на Народната банка
на Република Северна Македонија
Анита Ангеловска Бежоска